

๗๑. อย่าเข้าใจผิดในศีลสมาธิและปัญญา

Do not Misunderstand the Precepts, Meditation and Wisdom

ขอน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

In Honor of the Blessed One of the Fully Enlightened One

By Nithee Siripat – Siripat.com and Academiae Network. 2016

ความสำคัญของบทความ

ความเข้าใจเบื้องต้นที่ถูกต้องในการเกิดศรัทธาปสาทะในการนับถือพระพุทธศาสนานั้น เป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้บุคคลกลายเป็นคนดี เป็นผู้รู้ที่ทรงศีลและธรรม มีปัญญาคุณคุณธรรม และกลายเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพต่อสังคมอุดมปัญญาคุณคุณธรรม [Knowledge Based Society with Morality] นั่นคือ ไม่ใช่มีเพียงแค่วิชาการ ความฉลาดมีไหวพริบ แต่ไร้ศีลธรรม ประพฤติชั่ว ประกอบอาชีพอย่างเอาไรต์เอาเปรียบผู้อื่น และเบียดเบียนผู้อื่น ให้เดือดร้อน วุ่นวายไม่สิ้นสุด หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้านั้น ชี้แนะให้บุคคลมีความประพฤติไปในทางสงบอย่างสันติสุข มีชีวิตที่มีคุณค่าต่อตนเองและผู้อื่น กล่าวหาญที่จะทำความดี มีเป้าหมายชีวิตอย่างชัดเจน ด้วยองค์ประกอบสำคัญแห่งชีวิต ได้แก่ **ปัญญา-ศีล-สมาธิ** ที่เรียกว่า **“อริยมรรคมีองค์ ๘”** โดยมีลำดับในการศึกษาและปฏิบัติตาม **“หลักไตรสิกขา”** ได้แก่ **ศีล-สมาธิ-ปัญญา** ฉะนั้น ในทุกขั้นตอนของการดำเนินชีวิตต้องมี **“ปัญญาสามัญ-ปัญญาอันยิ่ง”** [*โลกีย์ปัญญา-เศรษฐานวิชา กับ โลกุตตรปัญญา*] ทำหน้าที่เป็นประทีปแสงสว่างแห่งปัญญา เพื่อประสบความสำเร็จในทางโลกและทางธรรม โดยต้องพัฒนาพฤติกรรมทางกายด้วยศีลบริสุทธอันเป็นอริศีล และพัฒนาจิตใจให้เบิกบานอยู่กับปัจจุบันธรรม โดยปรมาัตต์ตามเป็นจริง ไม่เข้าไปปรุงแต่งกับสภาวะแห่งจิตไปตามอำนาจครอบงำแห่งกิเลสทั้งหลาย นั่นคือ อริจิตต์ อันเป็นจิตสะอาดบริสุทธิ์จากนิรวณ จิตที่เบิกบานเป็นประภัสสรแห่งจิตดั้งเดิมหรือจิตตามสภาพเดิม ปราศจากการปรุงแต่งให้ผิดเพี้ยนไปจากกำหนดตามธรรมคา ศีลบริสุทธิ จิตบริสุทธิ ย่อมทำให้เกิดปัญญาความรอบรู้ที่บริสุทธิ์ไปด้วย ด้วยแนวทางปฏิบัติตาม **“อริยมรรคมีองค์ ๘ แห่งหลักมัชฌิมาปฏิปทา”** ที่ต้องนึกคิดอย่างถูกต้องด้วย **“สัมมาทิฐฐิ-สัมมาสังกัปปะ”** อันเป็นฝ่ายปัญญา [หยั่งรู้-ญาณ] และโยนิโสมนสิการด้วยปัจจัยธรรมทั้งหลายอันเป็นฝ่ายเหตุผล [หยั่งเห็น-ทัสสนะ] นั่นคือ คุณสมบัติของความเป็นพุทธะ ได้แก่ (๑) **ผู้รู้-ปัญญา** (๒) **ผู้ดี-ศีล** และ (๓) **ผู้เบิกบาน-สมาธิ** ด้วยประการฉะนี้.

บทความที่ ๗๑ ประจำปี ๒๕๕๕ – อย่าเข้าใจผิดในศีลสมาธิและปัญญา

เมื่อพิจารณาถึงมรรคผลแห่งการตรัสรู้หรือการบรรลุอริยธรรมในแต่ละขั้นนั้น การหาข้อสรุปที่ผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงอันเป็นสังฆธรรมตามกฎธรรมชาติ [อริยสัจ ๔–ปฏิจกสมุปปาท ๑๒–ไตรลักษณ์–ธรรมนิยาม ๓ เป็นต้น] ย่อมถือเป็น “มิจฉาทิฏฐิ” อย่างรุนแรงได้เช่นกัน คือ มีความเห็นผิด ย่อมนึกคิดผิดเช่นกัน ดังนั้น การพิจารณาสภาวธรรมที่มีฐานปัญญา [อธิปัญญาสิกขา] มาจาก “อริยมรรคมีองค์ ๘” จึงเป็นเรื่องสำคัญที่สุดในการปฏิบัติธรรมทุกขั้นตอน หรือทุกลมหายใจที่มีอยู่ ไม่ใช่มีเฉพาะตอนนั่งสมาธิเท่านั้น สภาวธรรมที่ผุดเกิด ตั้งอยู่ และดับ ไป ในจิตทุกขณะจิตมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน [ตถตา] สังฆธรรมที่เห็นนั้น คือ ความสัมพันธ์ทุกรูปแบบของสภาวธรรม ที่มารวมกันเป็นเพียงจุดใดจุดหนึ่ง ที่ผู้ปฏิบัติธรรมพิจารณาเห็น ที่เป็นองค์รวมของปัจจัยทั้งหลายใน ๒๔ ลักษณะ [ปัจจัย ๒๔] พื้นจิตสันดานของมนุษย์ยังเป็นจุดกำเนิดของการสร้างกรรมทุกชนิด ที่จะแสดงออกเป็น ๓ ทาง [กรรม ๓] ได้แก่ กายกรรม–วจีกรรม–มโนกรรม ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายกุศลกรรมหรืออกุศลกรรมก็ตาม แต่จิตของพระอรหันต์นั้น สูงข้ามกุศลจิตและอกุศลจิต คือ “กิริยาจิต” [จิตไม่ประกอบด้วยกรรมและวิบาก] โดยยังคงสภาพอยู่ในฐานะแห่งปัญญาอันยิ่ง ที่เรียกว่า “อธิปัญญา” ซึ่งจะต้องสำรวจระวางอินทรีย์ทั้ง ๖ ประการ อย่างจริงจังอยู่ตลอดเวลา ด้วยจิตตสมาธิ [จิตใจเบิกบานในปัจจุบันธรรม] คือ “จิตประภัสสร–Glistening Consciousness” [จิตเดิมแท้ที่ยังว่างอยู่ ยังไม่ถูกอะไรปรุงแต่ง ยังไม่ถูกหุ้มห่อด้วยกิเลส ไม่ถูกหุ้มห่อด้วยผลของกิเลส คือความดี ความชั่ว เป็นต้น เหมือนอย่างเพชร มันมีรัศมีในตัวมันเอง มันเรืองแสงของมันได้ เหมือนอย่างจิตเดิมแท้ประภัสสร แต่เป็นอยู่ตามธรรมชาติ มันจึงเปลี่ยนแปลงได้ มันจึงต้องมีการอบรมจนเป็นประภัสสรที่ถาวร ชนิดที่ไม่มีอะไรมาปรุงแต่งให้เปลี่ยนแปลงได้] หมายถึง จิตที่ปราศจากนิเวศทั้งหลาย ที่จะเข้ามาบดบังปัญญาให้อ่อนกำลังลง ทำให้เกิดความฟุ้งซ่าน [อุทธีจจะ–Restlessness: ไม่สงบ สาย พล่านไป ยุ่งยากใจ กลุ้มใจ กังวลใจ] ไม่เกิดปัญญาเห็นธรรมแห่งไตรลักษณ์ [สัมมสนญาณ] และเห็นความไม่งามเป็นงาม หลงเพลิดเพลินในกระแสโลกธรรมทั้งหลาย ย่อมส่งอันิสงส์ให้เกิดศีลบริสุทธฺ์และปัญญาบริสุทธฺ์ในคราวเดียวกัน ๑๑ ประการทั้ง ๑๑ อย่าง ได้แก่ ศีล–สมาธิ–ปัญญา ต่างมีอิทธิพลต่อกันและกัน ขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ นั่นคือ มีสภาพเป็นองค์รวม [Holistic Unit] ไม่ได้แยกออกจากกัน ยกตัวอย่าง เช่น ถ้าขาดปัญญา ก็ทำให้ศีลพร่องไป สมาธิพร่องไป เช่นกัน เพราะเกิดความไม่ศรัทธาปสาทะในศีลข้อห้าม ไม่ให้ความสำคัญกับจิตที่เป็นสมาธิ [ศีลมัวหมอง จิตก็ขุ่นมัว] จึงขาดสติสัมปชัญญะ–Temperance [สติปัญญา–Intelligence] ไป ทำอะไรก็ไม่เกิดมรรคผลแห่งอริยมรรค ไม่ประกอบด้วยปัญญาแห่งหลักมัชฌิมาปฏิปทา ดำเนินชีวิตผิตคลองธรรมด้วยทุกศีล ไม่ใช่ทางแห่ง “ธัมมานุธรรมปฏิบัติ” แม้จะครองเพศเป็นสมณะก็ตาม พาลแต่จะชักนำผู้ไม่รู้จริงผู้ยากให้หลงทิศทางหนักเข้าไปอีก ที่เรียกว่า “ชนผู้หลงทิศ” จึงตกอยู่ในทุกติดตลอดไป ไม่พบความเจริญแห่งอริยธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า

ดังนั้น ธรรมทั้ง ๓ องค์ ได้แก่ **ศีล-สมาธิ-ปัญญา** ต้องบริสุทธิ์จากกิเลสทั้งหลายอย่างแท้จริง [ญาณทัสสนวิสุทธิ ข้อ ๗ ในวิสุทธิ ๗ คือ องค์ความรู้ทั้งหมดในอริยสัจ ๔ หรืออริยมรรค] นั่นคือ เกิดขึ้นพร้อมกัน ตั้งอยู่พร้อมกัน คับไปพร้อมกัน โดยอาศัยอยู่ในจิตดวงเดียวกัน ร่างกายร่างเดียวกัน และประกอบด้วยกาลทั้ง ๓ ได้แก่ อดีตกาล อนาคตกาล ปัจจุบันกาล ด้วยความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกันตาม **“กฎแห่งกรรม”** [Volitional Action Law] คือ **“กฎธรรมชาติ”** [Natural Law] อันเป็นกฎแห่งความจริงโดยปรมาตม์ [สัมมาทิฐิ ตรงกันข้ามกับ อวิชชา ๘] ได้แก่ (๑) อริยสัจ ๔ (๒) กาลทั้ง ๓ และ (๓) อิทัปปัจจยตา ความเข้าใจที่ถูกต้องนี้ คือ **“ปัญญาเห็นธรรม”** หรือ **“ดวงตาเห็นธรรม-ธรรมจักขุ-The Eye of Truths”** อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติธรรม [ภาวนา ๒-Mental Development] ได้แก่ (๑) สมถภาวนา-Tranquility Development และ วิปัสสนาภาวนา-Insight Development ซึ่งสามารถทำลายความไม่รู้จริงแห่งอวิชชาให้หมดสิ้นไปในขณะนั้นๆ คือ **“อวิชชา ๘”** [Ignorance] เพราะฉะนั้น กระบวนการคิดในการหาข้อสรุปในวิปัสสนาภูมิ [Mental Generalizations] จึงเป็นขั้นตอนทางปัญญาที่สำคัญที่สุด ที่ผู้ปฏิบัติธรรมแต่ละคนจะสามารถพิจารณาเห็นสภาวธรรมได้จริง [ปรมาตม์สัจจะ] และในแต่ละขั้นต่อนั้น ก็ต้องอาศัยเวลายาวนานแตกต่างกันไป หลักการใหญ่ที่สำคัญที่สุด คือ การเข้าถึง **“สังฆธรรมแห่งธรรมชาติ”** หาข้อสรุปออกมาเป็น **“กฎธรรมชาติ”** [ไตรลักษณ์-The Common Characteristics] จะสื่อสารด้วยข้อความ สุตต ทฤษฎี สมการ ภาพอะไรก็ได้แล้วแต่ หรืออธิบายวิธีของปัญญาในตัวบุคคล ว่ามีความฉลาดมากน้อยแตกต่างกันไป [โกศล ๓-ปฏิบัติสมาธิ ๔] แต่อย่างไรก็ตาม จิตที่เป็นพุทธะนั้น ต้องเริ่มต้นจากกุศลจิตที่บริสุทธิ์จากกิเลสทั้งหลาย แล้วกำหนดนำ **“สติสัมปชัญญะ”** นั้น ไปพิจารณาสภาวธรรม [อารมณ์แห่งกรรมฐาน อันเป็นธรรมเครื่องระลึกหมายจำของสติ และธรรมเครื่องเรียนรู้ให้เกิดปัญญาของสัมปชัญญะ] จนเกิดเป็นปัญญาอันบริสุทธิ์เช่นกัน เกิดปัญญาเห็นธรรมทั้งหลาย [อภิปัญญา] เกิดปัญญาตรัสรู้ธรรมทั้งหลาย [อาสวัชยะ-สัมโพชะ] จนเข้าถึง **“สังภาวะแห่งนิพพาน”** [อมตธาตุ-บรมธรรม] ได้ในที่สุด

สมองของมนุษย์สามารถจำลองสภาวธรรมได้อย่างไม่จำกัด ขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นจะพิจารณาสภาวธรรมเป็นเช่นใด เข้าใจความหมายโดยธรรมตามเป็นจริงหรือไม่ และต้องเป็นไปตามกฎธรรมชาติแห่งสังฆธรรมอย่างแท้จริงด้วยเช่นกัน การบรรยายธรรมต้องประกอบด้วย ๒ มิติ ได้แก่ (๑) ความกว้างที่แผ่ครอบคลุมสภาวธรรมอย่างทั่วถึงในเชิงระบบ [System] และ (๒) ความลึกที่เจาะลงหารายละเอียดของสภาวธรรมแต่ละอย่างในเชิงโครงสร้าง [Structure] ในมิติอย่างแรกทำให้ผู้พิจารณาสภาวธรรมพิจารณาเห็นระบบ นั่นคือ วิเคราะห์ในลักษณะที่เป็นสากล ส่วนอย่างหลังนั้น ทำให้ผู้พิจารณาสภาวธรรมพิจารณาเห็นโครงสร้าง นั่นคือ วิเคราะห์ในรายละเอียดเฉพาะเรื่อง ในการอธิบายสภาวธรรมนั้น ในขั้นที่ละเอียดประณีตคงบรรยายด้วยภาษามนุษย์ภาษาใดภาษาหนึ่งได้ยากมาก [ปรมาตม์สัจจะ-หลักธรรมในพระอภิธรรม - Absolute Truths] เพราะเป็นสภาวะเหนือสมมติบัญญัติ [สมมติสัจจะ-Conventional Truths] ซึ่งเป็นสภาวะความสัมพันธ์ที่สมองจะเข้าใจได้มากเท่าหรือเกินกว่าการอ้างอิงกับถ้อยคำในภาษาใดภาษาหนึ่ง เช่น ภาพนิมิต เสียงนิมิต สัมผัสนิมิต เป็นต้น

ดังนั้น ในการบรรยายสภาวะธรรมอันเป็นปรมาตถสัจจะนั้น จึงเป็นเรื่องปัญญาชั้นสูง ที่บุคคลคนหนึ่งจะเข้าใจได้อย่างถูกต้องโดยธรรม จนแยกออกเป็นศาสตร์สาขาต่างๆ ก็ได้ ยิ่งมีความรู้มากเท่าใดความเข้าใจยิ่งมีระดับคมลึกชัดเจนได้มากเท่านั้น แต่ใครจะมีปัญญาลึกซึ้งได้มากเท่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ผู้รู้แจ้งโลกและธรรมทั้งหลาย หรือจะหาพหูสูตผู้ใดมาเปรียบเทียบได้เสมือนพระองค์นั้น อาทิ **จักขุ ๕** และ **ทศพลญาณ** ดังนี้

“**จักขุ ๕**” หมายถึง พระจักขุอันเป็นสมบัติของพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้แก่

- (๑) “**มังสจักขุ-ตาเนื้อ**” คือ ทรงมีพระเนตรอันงาม มีอำนาจ เห็นแจ่มใส ไว และเห็นไกล
- (๒) “**ทิพจักขุ-ตาทิพย์**” คือ ทรงมีพระญาณอันเห็นหมู่มสัตว์ผู้เป็นไปต่างๆ กัน ด้วยอำนาจกรรม
- (๓) “**ปัญญาจักขุ-ตาปัญญา**” คือ ทรงประกอบด้วยพระปัญญาคณยิ่งใหญ่ เป็นเหตุให้สามารถตรัสรู้ อริยสัจจธรรม เป็นต้น
- (๔) “**พุทธจักขุ-ตาพระพุทธรเจ้า**” คือ ทรงประกอบด้วย อินทรีย์ปโรปริยัตตญาณ และ อาสยานุสยญาณ เป็นเหตุให้ทรงทราบอรรถาสัยและอุปนิสัยแห่งเวไนยสัตว์ แล้วทรงสั่งสอนแนะนำให้บรรลुकุณวิเศษต่างๆ ยังพุทธกิจให้บริบูรณ์
- (๕) “**สมันตจักขุ-ตาเห็นรอบ**” คือ ทรงประกอบด้วยพระสัพพัญญุตญาณ อันหยั่งรู้ธรรมทุกประการ

“**ทศพลญาณ**” [ตถาคตพลญาณ ๑๐] หมายถึง พระญาณอันเป็นกำลังของพระตถาคต ๑๐ประการ ที่ทำให้พระองค์สามารถบันลือสีหนาท ประกาศพระศาสนาได้มั่นคง ได้แก่

- (๑) “**ฐานฐานญาณ**” คือ ปรีชาหยั่งรู้ฐานะและอฐานะ นั่นคือ รู้กฎธรรมชาติเกี่ยวกับขอบเขตและขีดขั้นของสิ่งทั้งหลายว่า อะไรเป็นไปได้ อะไรเป็นไปไม่ได้ และแค่ไหนเพียงไร โดยเฉพาะในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล และกฎเกณฑ์ทางจริยธรรม เกี่ยวกับสมรรถวิสัยของบุคคล ซึ่งจะได้รับผลกรรมที่ดีและชั่วต่างๆ กัน
- (๒) “**กรรมวิปากญาณ**” คือ ปรีชาหยั่งรู้ผลของกรรม นั่นคือ สามารถกำหนดแยกการให้ผลอย่าง สลับซับซ้อน ระหว่างกรรมดีกับกรรมชั่ว ที่สัมพันธ์กับปัจจัยแวดล้อมต่างๆ มองเห็นรายละเอียดและความสัมพันธ์ภายในกระบวนการก่อผลของกรรมอย่างชัดเจน
- (๓) “**สัพพัตถคามินีปฏิปทาญาณ**” คือ ปรีชาหยั่งรู้ข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่คติทั้งปวง นั่นคือ สุขคติ ทุกคติ หรือพ้นจากคติ หรือปรีชาหยั่งรู้ข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่อรรถประโยชน์ทั้งปวง กล่าวคือ ทิฏฐธัมมิกัตถะสัมปราชัยกัตถะ หรือ ปรมาตถะ คือรู้ว่าเมื่อปรารถนาจะเข้าถึงคติหรือประโยชน์ใด จะต้องทำอะไรบ้าง มีรายละเอียดวิธีปฏิบัติอย่างไร
- (๔) “**นานาชาติญาณ**” คือ ปรีชาหยั่งรู้สภาวะของโลกอันประกอบด้วยธาตุต่างๆ เป็นอนเนก นั่นคือ รู้สภาวะของธรรมชาติ ทั้งฝ่ายอุปาทินนกสังขารและฝ่ายอนุปาทินนกสังขาร เช่น รู้จักส่วนประกอบ

ต่างๆ ของชีวิต สภาวะของส่วนประกอบเหล่านั้น พร้อมทั้งลักษณะและหน้าที่ของมันแต่ละอย่าง
อาทิการปฏิบัติหน้าที่ของชั้นๆ อายตนะ และธาตุต่างๆ ในกระบวนการรับรู้ เป็นต้น และรู้เหตุแห่ง
ความแตกต่างกันของสิ่งทั้งหลาย

- (๕) “**นानาธมุตติกญาณ**” คือ ปรินิพพานยังรู้ธมุตติ นั่นคือ รู้ธมุตติ ความ โน้มเอียง ความเชื่อถือ แนว
ความสนใจ เป็นต้น ของสัตว์ทั้งหลายที่เป็นไปต่างๆ กัน
- (๖) “**อินทริยปโรปริยัตตญาณ**” คือ ปรินิพพานยังรู้ความยิ่งและหย่อนแห่งอินทริยของสัตว์ทั้งหลาย คือรู้ว่า
สัตว์นั้นๆ มีศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา แก่ไหน เพียงใด มีกิเลสมาก กิเลสน้อย มีอินทริยอ่อน
หรือแก่กล้า สอนง่าย หรือสอนยาก มีความพร้อมที่จะตรัสรู้หรือไม่
- (๗) “**ฌานาทิสังกิเลสาทิญาณ**” คือ ปรินิพพานยังรู้ความเศร้าหมอง ความผ่องแผ้ว การออกแห่งฌานวิโมกข์
สมาธิ และสมาบัติทั้งหลาย
- (๘) “**บุพเพนิวาสานุสสติญาณ**” คือ ปรินิพพานยังรู้อันทำให้ระลึกภพที่เคยอยู่ในหนหลังได้
- (๙) “**จุตูปปาตญาณ**” คือ ปรินิพพานยังรู้จุดเกิดและอุบัติของสัตว์ทั้งหลายอันเป็นไปตามกรรม
- (๑๐) “**อสาวิักขยญาณ**” คือ ปรินิพพานยังรู้ความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย

เพราะฉะนั้น ความเข้าใจในสภาวะธรรมตามเป็นจริง จึงเป็นเรื่องยิ่งใหญ่ในการปฏิบัติธรรม ตามแนวทางสาย
กลางแห่งมัชฌิมาปฏิปทาในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่อง (๑) **ปัญญา** กับ (๒) **กรรม** คือ คุณธรรมแห่งความ
ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ที่บุคคลทุกคนสามารถบำเพ็ญกุศลบุญบารมีได้ เพื่อจะได้บรรลุธรรมวิเศษดังกล่าวนี้
[ทศบารมี] อนึ่ง มนุษย์เป็นสัตว์ที่เวียนว่ายตายเกิดตามสังสารวัฏฏ์ การจะบรรลุธรรมวิเศษดังกล่าวนี้ได้ ต้อง
อาศัยขันติความอดทนในการบำเพ็ญบารมีทั้งหลายที่ยากและบรรลุผลได้ช้า ไม่ใช่ทำได้ง่ายๆ และรู้ผล
เร็ว การฝึกฝนตนเองให้รู้เท่าทัน **ศีล-สมาธิ-ปัญญา** จึงเป็นภาระอันหนักยิ่งยวดในทางปฏิบัติและทางปฏิเวธ
คือ ปฏิบัติสมควรแก่ธรรมและสามารถตรัสรู้โดย “**สัมโพธิญาณ**” ได้จริง กิเลส ๓ ตัว [ปปัญจธรรม ๓]
ต่อไปนี้ ทำให้มนุษย์ติดคาอยู่กับสังสารทุกข์ไม่สิ้นสุด ได้แก่ **คัมहा-ทิฏฐิ-มานะ** ก็ลองเอาชนะมันให้ได้ใน
แต่ละวันก็แล้วกัน ซึ่งน่าจะเป็นกิเลสที่ฝังหมักอยู่ในพื้นจิตสันดาน ชำระล้างให้บริสุทธิ์ได้ยาก ถ้าจะล้าง
ชำระให้หมดจดจริงๆ ต้องทำให้ครบใน ๓ อย่าง ด้วยคุณธรรมอันยิ่งยวด คือ **ศีล-สมาธิ-ปัญญา** ไม่ใช่เพียง
อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น คนบางคนแก่ชราพร้อมจะลาจากโลกนี้ไป ก็ยังไม่เคยได้ยินรสพระธรรมของพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นแก่นแท้ แล้วยังไปเจอกับพระสังฆกรรมปลอม ของไม่จริงอีกต่างหาก เลยทำให้ชีวิต
วิบัติฉิบหายเพราะไม่ได้ฝึก **ศีล-สมาธิ-ปัญญา** อย่างถูกวิธีโดยธรรมตามคำสอนของพระพุทธเจ้า การเป็น
พุทธมามกะจึงเริ่มต้นด้วยคุณธรรม ๓ อย่าง [อริยมรรคมีองค์ ๘] ได้แก่ (๑) **เริ่มด้วยปัญญา** (๒) **ดำเนินด้วย**
ปัญญา (๓) **นำไปสู่ปัญญา** อันประกอบด้วยศรัทธา ๔ ประการ ดังนี้

“**สัทธา ๔**” หมายถึง ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ได้แก่

- (๑) “**อาคมณสัทธา-อาคมนียสัทธา-อาคมสัทธา**” คือ ความเชื่อความมั่นใจของพระโพธิสัตว์ อันสืบมาจากการบำเพ็ญสังฆบารมี
- (๒) “**อริคมสัทธา-อริคมณสัทธา**” คือ ความเชื่อมั่นของพระอริยบุคคล ซึ่งเกิดจากการเข้าถึงด้วยการบรรลุธรรมเป็นประจักษ์
- (๓) “**โถกัปปนสัทธา-โถกัปปนียสัทธา-อริโมกข์-อริโมกขสัทธา**” คือ ความเชื่อหนักแน่นสนิทแน่วเมื่อได้ปฏิบัติก้าวหน้าไปในการเห็นความจริง
- (๔) “**ปสาทสัทธา**” คือ ความเชื่อที่เป็นเพียงความเลื่อมใสจากการได้ยินได้ฟัง

“**ศรัทธา ๔**” หมายถึง ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล ได้แก่

- (๑) “**กัมมสัทธา**” คือ เชื่อกรรม เชื่อการกระทำ เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง นั่นคือ เชื่อว่า “เมื่อทำอะไร โดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความดีความชั่วมีขึ้นในตนเป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิดผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า” และเชื่อว่า “ผลที่ต้องการจะสำเร็จ ได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอำนาจอนหรืออนคอยโชค” เป็นต้น
- (๒) “**วิปากสัทธา**” คือ เชื่อวิบาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่า “ผลของกรรมมีจริง” นั่นคือ เชื่อว่า “กรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว”
- (๓) “**กัมมัสสตกตาสัทธา**” คือ เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน นั่นคือ เชื่อว่า “แต่ละคนเป็นเจ้าของ จะต้องรับผิดชอบเสวยวิบากเป็นไปตามกรรมของตน”
- (๔) “**ตถาคตโพธิสัทธา**” คือ เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่า “ทรงเป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง ๘ ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดี ก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้นได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง”

ความเชื่อความศรัทธาทั้ง ๒ อย่าง ข้างต้นนั้น ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “**ทิณฺฐิสัมปทา**” (พระอภิธรรมปิฎก ธรรมสังคณี เล่ม ๑ ภาค ๒ - หน้าที่ 510-511 FILE 76) ตามนัยต่อไปนี้

- (๑) ทานที่บุคคลให้แล้วย่อมมีผล
- (๒) การบูชาย่อมมีผล
- (๓) การบวงสรวงย่อมมีผล
- (๔) ผลวิบากแห่งกรรมที่ทำความชั่วมีอยู่
- (๕) โลกนี้มีอยู่ โลกอื่นมีอยู่
- (๖) มารคามีอยู่ บิคามีอยู่

- (๗) สัตว์ที่จุดีและอุบัตินิมีอยู่
- (๘) สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบมีอยู่ในโลก
- (๙) สมณพราหมณ์ที่ทำให้แจ้ง ซึ่งโลกนี้และโลกอื่นมีอยู่ด้วย
- (๑๐) ปัญญาอันยังเองแล้วประกาศให้ผู้อื่นรู้ได้มีอยู่ในโลก

ดังนั้น ความเชื่อที่ผิด “มิจนาคิภูฏิ” ย่อมทำให้เกิดทุจริตในกรรม ๓ อย่าง ได้แก่ กายทุจริต ๓-วจีทุจริต ๔-มโนทุจริต ๓ รวมเป็น “อกุศลกรรมบถ ๑๐” นั่นเอง อาการดังกล่าวนี้ ถือเป็นการล้มสลายของชีวิตอย่างสมบูรณ์ เป็นปฏิเสชธรรม ๓ อย่าง ได้แก่ *กัลยาณมิตตตา-โยนิโสมนสิการ-อัปมาตะ* นั่นคือ ถูกครอบงำด้วยอำนาจแห่งอวิชา โดยไม่คบบัณฑิต ไม่รู้จักใช้เหตุผล ขาดสติสัมปชัญญะ ครอบงำประกอบของความเป็นบ้าๆ นั่นเอง คนบ้าไม่สามารถบรรลุธรรมวิเศษได้ แต่ผู้จะบรรลุธรรมวิเศษได้ต้องสามารถดับความบ้าเสียสติได้ เพราะรู้เท่าทันกิเลสในทุกขณะจิตในกาลทั้ง ๓ อย่าง *อดีต-อนาคต-ปัจจุบัน* โดยเห็นความสัมพันธ์ของสภาวะธรรมแห่งปัจจัยต่างๆ ด้วยปัญญาเห็นแจ้งใน “*อริยสัจ ๔*” ถ้าจิตไม่ประกอบด้วยคุณธรรม ๓ อย่าง ดังกล่าวนี้ ย่อมหมดโอกาสบรรลุ “*โลกุตตรธรรม*” ได้จริง ถึงแม้จะบำเพ็ญจนชี้แตกเขี้ยวราดก็ไม่สามารถเห็นธรรมวิเศษได้ เป็นการเสียเวลาเปล่าๆ เป็นที่น่าสังเวชแก่ชาวบ้านเปล่านั้น เพราะดำเนินผิดทาง ไม่ใช่ทางแห่งอริยธรรม ข้อพึงพิจารณาประการหนึ่ง คือ *โลก-จักรวาล-ธรรมชาติ* ในความคิดของคน ๑๐ คน ย่อมอธิบายไม่เหมือนกัน เห็นไม่เหมือนกัน เพราะมี “*ภูมิรู้-ภูมิธรรม-ภูมิปัญญา*” ที่แตกต่างกันไม่เสมอกัน ใครจะเห็นนิมิตได้ชัดถูกต้องกว่ากัน ก็ขึ้นอยู่กับ “*สมถพลัง*” กับ “*วิปัสสนาพลัง*” ที่ฝึกมาอย่างคมกล้ากว่ากัน แต่อย่างไรไปแข่งขันเอาดีเอาเด่นกัน เพราะนั่นคือ อาการกิเลสวิชชา อย่างเช่นพวกนักวิชาการทางโลกใช้แสวงหาทรัพย์ ชื่อเสียง โดยเบียดเบียนกัน กล่าวโดยสรุป การปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ความเข้าใจโดยธรรมในการขยายเขตพรหมแดนของความให้กว้างใหญ่ไพศาลและคมลึกอย่างสุขุมประกอบด้วยปัญญาและเหตุผลที่ถูกต้องตามกฎธรรมชาติเท่านั้น.

หมายเหตุ: อ่านบทความเพิ่มเติมเกี่ยวกับ “หลักไตรสิกขา” ในพระพุทธศาสนา ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

>>> ทำอย่างไรจึงจะเข้าใจ คีล สมาธิ ปัญญา ถูกต้อง

ถ้าเราต้องการจะเข้าใจ คีล สมาธิ ปัญญา ถูกต้อง ต้องศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้มากจนเข้าใจพระธรรมว่าพระธรรมคำสอนส่วนไหนเป็นเหตุส่วนไหนเป็นผลของการปฏิบัติ แล้วเลือกเอาพระธรรมส่วนที่เป็นเหตุมาปฏิบัติอย่างนี้ เรียกว่าเข้าใจพระธรรมคำสอนถูกต้อง ตั้งแต่เริ่มต้นปฏิบัติธรรมเมื่อเข้าใจคำสอนแล้วต้องเข้าใจการเรียงลำดับธรรมที่จะนำมาปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยตามเหตุและปัจจัย เช่น เมื่อเราจะเอาคำสอนที่ท่านผู้รู้ทั้งหลายสรุปไว้ คือ คีล สมาธิ ปัญญา เรียกว่า ไตรสิกขามาเป็นหลักในการปฏิบัติเราต้องรู้ต่อไปอีกว่าท่านผู้รู้อามาจากไหน คีล สมาธิ ปัญญา นี้ก็จะมองออกโดยสรุปว่าท่านผู้รู้ได้สรุปองค์ธรรม คีล สมาธิ ปัญญา มาให้ปฏิบัติ นั้น จุดประสงค์ของท่าน คือ การดับทุกข์ได้ เมื่อเป็นองค์ธรรมนำไปปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์ได้นั้นก็ต้องรู้ต่อไปว่า คีล สมาธิ ปัญญา นี้อยู่ในกรรมหมวดไหนจะเห็นว่ามียอยู่ในมรรคมีองค์ ๘ ในหมวดของอริยสัจ ๔ ซึ่งเป็นทางดับทุกข์ได้

ในเมื่อท่านสรุปคำสอนของพระพุทธองค์ที่เป็นทางดับทุกข์ คือ มรรคมีองค์ ๘ นี้มาให้พวกเราปฏิบัติ ก็ดูต่อไปว่าองค์ธรรมในมรรคมีองค์ ๘ นั้น ท่านเรียงลำดับไว้อย่างไร มรรคมีองค์ ๘ ข้อที่ ๑ สัมมาทิฐิ ข้อ ๒ สัมมาสังกัปปะ สองข้อนี้เป็นส่วนของปัญญา ข้อที่ ๓ สัมมาวาจา ข้อที่ ๔ สัมมากรรมันตะ ข้อ ๕ สัมมาอาชีวะ สามข้อนี้เป็นส่วนของศีล ข้อ ๖ สัมมาวายามะ ข้อ ๗ สัมมาสติ ข้อ ๘ สัมมาสมาธิ สามข้อหลังนี้เป็นส่วนของสมาธิ ดูการเรียงลำดับองค์ธรรมนี้แล้วท่านให้ส่วนที่เป็นปัญญาขึ้นก่อนแล้วตามมาด้วย ศีล และสุดท้ายเป็นสมาธิ เป็นอันว่ามรรคมีองค์ ๘ ที่ถูกต้องเรียงลำดับองค์ธรรมเป็น **ปัญญา ศีล สมาธิ** มาถึงตรงนี้ก็สรุปได้ว่าท่านผู้สรุปคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้ถูกต้อง แต่เรียงลำดับองค์ธรรมให้เอาไปใช้หรือเอามาเป็นแนวทางให้คนไทยปฏิบัติผิด ไปเรียงลำดับองค์ธรรมเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา การเรียงลำดับอย่างนี้เมื่อนำไปปฏิบัติก็ต้องไปเริ่มต้นที่ศีลก่อนแล้วเมื่อมีศีลก็ไปทำสมาธิพอได้สมาธิแล้วจะไปหาปัญญานั้นไปไม่ได้ มันติดตัน เพราะสมาธิเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดความสงบเท่านั้น ไม่ได้เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดปัญญาแต่อย่างใด ถ้าเรียงองค์ธรรมอย่างนี้ให้ชาวพุทธปฏิบัติอุปมาเหมือนปลุกต้นไม้เอาส่วนของรากชี้ฟ้า เอาส่วนยอดฝังดิน ต้นไม้ไม่มีโอกาสเจริญเติบโตได้ เช่นเดียวกับคนไทยพุทธที่เอาหลักธรรมนี้มาปฏิบัติก็ไม่เติบโตเช่นกัน (ไม่ทราบที่ท่านผู้รู้ท่านนี้มีเจตนาอย่างไรจึงสรุปเรียงลำดับองค์ธรรมของการดับทุกข์มาให้ปฏิบัติอย่างนี้มองได้ ๒ แง่ คือ ในแง่ที่ ๑ ไม่เข้าใจหลักคำสอน ในแง่ที่ ๒ มีเจตนาบิดเบือนพระธรรมวินัยให้ผิดเพี้ยนเพื่อทำลายพระพุทธศาสนาหรือไม่ ขอฝากท่านผู้รู้ทั้งหลายช่วยนำไปคิดหาเหตุผลให้ด้วย)

เมื่อเรียงลำดับองค์ธรรมถูกเหตุถูกปัจจัยถูกต้องตามลำดับก่อนหลังในมรรคมืองค์ ๘ แล้วก็ต้องรู้ว่ามรรคมืองค์ ๘ เป็นผลไม่ใช่เหตุของการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เริ่มต้นปฏิบัติก็จะเป็นการเริ่มต้นถูกต้องตามเหตุปัจจัย เมื่อเราต้องการปัญญาเอาไปแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน หรือทุกข์ของเรา เราก็ต้องเอาหลักคำสอนของพระพุทธองค์ที่สอนไว้ในทางสายเอกที่เป็นเหตุของการตรัสรู้ของพระพุทธองค์ท่าน คือ การวิปัสสนากวนาเจริญสติปัญญา โดยการพิจารณาขั้น ๕ และอินทรีย์ ๖ ให้รู้เห็นสิ่งทั้งปวงตามความเป็นจริงของโลกและชีวิต เมื่อมีสติและปัญญาเกิดขึ้นแล้วก็จะเอาสติปัญญาที่ได้มาจากการวิปัสสนานี้ไปแก้ปัญหาก็หรือทุกข์ในชีวิตประจำวันของเรา เมื่อแก้ไขปัญหาก็แล้วก็ยังมีปัญญาป้องกันมิให้ปัญหาหรือทุกข์ใหม่เกิดขึ้นมาทับถมตนเองอีก เราจะเห็นขบวนการของเหตุปัจจัยไหลลื่นไม่ไปติดตันตรงไหน องค์ธรรมแต่ละอย่างสอดคล้องกันราบรื่นดังต่อไปนี้

วิปัสสนา เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิด **ปัญญา**

ปัญญา เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิด **ศีล**

ศีล เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิด **สมาธิ**

สมาธิ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้เกิด **ความสงบสุข**

การปฏิบัติตามองค์ธรรมอย่างนี้เรียกว่า ปฏิบัติตามมรรคมืองค์ ๘ หรือสัมมามรรค มีปัญญาคับทุกข์ได้จะพบความสุขตั้งแต่เริ่มปฏิบัติเป็นต้นไป

ถ้ามองขบวนการของเหตุปัจจัยในการปฏิบัติวิปัสสนาก่อนเพื่อเข้าถึงองค์ธรรมของมรรค จะเห็นว่าเหตุปัจจัยรองรับกันเป็นทอด ๆ ตามลำดับต่อเนื่องไม่ติดตัน ขัดข้องตรงไหน ดังนี้เมื่อเริ่มวิปัสสนาเจริญสติปัญญา ทำให้เกิดความรู้จริงเป็นเหตุเป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นถูกต้อง เรียกว่า **ปัญญา** เมื่อมีปัญญาเกิดขึ้นก็จะรู้เห็นว่าอันไหนผิดอันไหนถูก อันไหนดีอันไหนไม่ดี แล้วปัญญาก็เลือกเอาสิ่งที่ดี ที่ถูกไปปฏิบัติ **ศีล** ก็เกิดขึ้นทันที เมื่อมีศีลเกิดขึ้นแล้วจิตใจจะหายฟุ้งซ่าน **สมาธิ** ก็เกิดขึ้นตามมา เมื่อมีสมาธิเกิดขึ้นแล้ว ความสงบสุขก็เกิดขึ้นตามมาให้รู้เห็นได้ทันทีเช่นกัน จะเห็นว่าถ้าปฏิบัติถูกต้องตามองค์ธรรมแล้วก็จะถูกเหตุและปัจจัยผลก็ออกมาตรงกับเหตุเสมอ เมื่อมีปัญญาแก้ไขปัญหาก็ในชีวิตประจำวันหรือดับทุกข์ได้ตั้งแต่ถูกกระทบสัมผัสไปจนถึงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตก็ป้องกันได้ สุขถาวรที่เราต้องการที่เป็นเป้าหมายของชีวิตของเราก็เกิดขึ้น แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมาการปฏิบัติธรรมของคนไทยนั้นผิด คือผิดทั้งความคิดเห็นและผิดทั้งการปฏิบัติ ดังนี้

ความคิดเห็นผิด คือได้รับการอบรมสั่งสอนมาผิด ๆ คือได้ถูกสอนให้เอาพระธรรมคำสอนในส่วนที่เป็นผลของการตรัสรู้มาเป็นเหตุของการปฏิบัติพร้อมกับเรียงองค์ธรรมของมรรคมีองค์ ๘ ผิดเป็นศีล สมาธิ ปัญญา มาปฏิบัติ ทำให้ผู้ได้รับคำสอนเกิดความคิดว่าการทำวิปัสสนาภาวนาเพื่อให้เกิดสติปัญญามาดับทุกข์ได้นั้น ต้องเริ่มต้นด้วยการกำหนดจิตให้เป็นสมาธิก่อนแล้วเอาจิตที่เป็นสมาธินั้นไปวิปัสสนาต่อ นั่นคิดว่าเป็นทางปฏิบัติที่ดีที่ถูกต้อง แต่ถ้าเป็นไปตามธรรมชาติแล้วทำเหตุใดก่อน เหตุใดมากกว่าผลก็ออกมาตามเหตุปัจจัยนั้นก่อนเมื่อทำสมาธิก่อนจะให้ผลออกมาเป็นปัญญานั้นไม่ได้ ผลออกมาเป็นความสงบตรงกับเหตุที่ทำไว้ก่อนนั้น โอกาสที่จะได้ปัญญานั้น ไม่มีเลย

การปฏิบัติผิด คือ ไปเอาองค์ธรรมของมรรคมีองค์ ๘ ที่เรียงลำดับองค์ธรรมผิดมาปฏิบัติ คือ เรียงเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อปฏิบัติแล้วผลออกมาไม่ได้มีปัญหาตามดับทุกข์ได้ มีแต่ความสงบหลบทุกข์เท่านั้น เพราะเหตุปัจจัยเรียงลำดับไปไม่ได้ คือ ศีล ไปหาสมาธิได้ สมาธิไปหาปัญญาไม่ได้ เพราะไม่ตรงเหตุปัจจัยมีผู้ปฏิบัติบางคนมีข้อโต้แย้งว่าทำสมาธิก่อนแล้วไปทำวิปัสสนาตามหลัก ศีล สมาธิ ปัญญา นี้ไม่มีปัญญาก่อเกิดขึ้นได้อย่างไร อันนี้เป็นเพียงความรู้สึกของท่านเท่านั้น ไม่ตรงกับเหตุปัจจัยของธรรมชาติ **ธรรมชาติสมาธิเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดความสงบวิปัสสนาเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดปัญญา** การปฏิบัติธรรมนั้นถ้าเริ่มต้นอันใดก่อน เช่น เริ่มต้นทำสมาธิก่อนกว่าท่านจะได้สมาธิใช้เวลาอยู่หลายปี การกระทำของท่านกลายเป็นนิสัยหรือความเคยชินแล้ว แก่ไขเปลี่ยนแปลงได้ยาก ผลของการทำเหตุของสมาธิก็จะเกิดขึ้น นั่นคือความสงบ เมื่อความสงบเกิดขึ้นจากความเคยชินแล้วท่านจะมาเปลี่ยนการกระทำของท่านมาทำวิปัสสนา นั้นทำได้ยาก หรือทำไม่ได้เลย อุปมาเหมือนกับท่านปลูกต้นมะม่วงก่อนแล้วท่านพยายามจะต่อยอดให้เป็นต้นลำไย นั้นทำไม่ได้เลยฉันใดฉันนั้น ท่านทำสมาธิผลจะออกมาเป็นความสงบเท่านั้นไม่ถึงปัญญา เพราะเหตุปัจจัยไม่เพียงพอหรือไม่ครบหรือน้อยไปสู่อุเหตุปัจจัยที่ทำสมาธิไว้ไม่ได้ แรงผลักดันจากความเคยชินที่เป็นสมาธิมีมากกว่า สมาธิเป็นความเคยชินที่ละเอียดมาก แม้แต่ความเคยชินอย่างหยาบ ๆ เช่น คิดเหล้า คิดยาเสพติด บุหรี่ ท่านลองถามพวกที่ติดของเหล่านี้ดูว่าเลิกได้ยากขนาดไหน บางคนทำไม่ได้เลยตลอดชีวิตนี้ขนาดของหยาบ ๆ ยังทำได้ยากแล้วของที่ละเอียดอย่างสมาธินั้นท่านลองคิดดูว่าท่านจะเลิกได้ไหม เพราะเป็นความเคยชินที่ละเอียดยิ่งกว่าคิดเหล้า บุหรี่ เสียอีก ความจริงอันนี้ถูกมองข้ามมาตลอด

แรงผลักดันอันละเอียดลึกซึ้งนี้ที่เกิดจากความเคยชินในการฝึกสมาธิก็จะกลายเป็นนิสัยของท่านไป โดยไม่รู้ตัว พลังอันนี้ผลักดันให้ท่านไปหาความสงบตลอดเวลา ท่านไม่สามารถจะทำการวิปัสสนาให้ได้ผลตามที่ท่านต้องการได้ ที่ท่านผู้ปฏิบัติคิดว่าได้เพียงความรู้สึกนึกคิดเท่านั้น ไม่มีเหตุปัจจัยที่เป็นการกระทำรองรับเพียงพอ ในที่สุดสิ่งที่ท่านผู้ปฏิบัติเอาไปกำหนดพิจารณาวิปัสสนานั้นจะเป็นอารมณ์ของกรรมฐานของสมาธิไปสู่ความสงบไม่ทำให้เกิดปัญญาใด ๆ ที่จะดับทุกข์ขึ้นมาเลย เพราะแรงผลักดันที่เป็นสมาธิมีมากกว่าการวิปัสสนา จะได้แค่ความสงบหลบทุกข์เท่านั้น

ตามความเป็นจริงที่แท้จริงแล้วตัวของเราเองสั่งให้ตัวเราเองทำอะไรไม่ได้เลย เพราะเราไม่มีตัวตนที่แท้จริง ที่ทำอันนั้นอันนี้บางครั้งเหมือนกับว่าตัวเราสั่งตัวเองทำนั้น ความจริงแล้วการกระทำของพวกเราทั้งหมดทุกครั้ง ทุกวันทุกวินาทีเกิดจากแรงผลักดันของเหตุปัจจัยที่พวกเราทำกันมาเป็นความเคยชินเป็นนิสัยประจำตัวของเราเองนั่นแหละ นิสัยปัจจัย อุปนิสัยปัจจัยผลักดันให้เราทำไม่มีผู้ใดสั่งให้ตัวเองทำนั้นทำนี้ได้ เรียกแรงผลักดันอันนี้ตามภาษาสมัยใหม่ว่า แรงผลักดันไร้สำนึกของแต่ละคนที่สะสมมานั่นเอง ถ้าเราสั่งตัวเองทำนั้นทำนี้ได้ ทุกคนก็จะสั่งตัวเองไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ไม่ทุกข์ ไม่โศกได้ ขอให้ท่านเข้าใจตัวของท่านใหม่ได้ว่าท่านสั่งตัวเองไม่ได้เลย ถ้าท่านต้องการสิ่งใดท่านต้องฝึกฝนตนเองให้มีความเคยชินในสิ่งนั้น ๆ จนเป็นนิสัยประจำตัวของท่าน แล้วความเคยชินของท่านจะสั่งท่านให้ทำเอง ท่านสั่งสมความเคยชิน ดี ๆ ก็จะผลักดันไปทางที่ดี ถ้าท่านสั่งสมแต่สิ่งเลวร้ายไว้ สิ่งเลวก็จะผลักดันไปทางที่เลวร้าย ตัวของท่านมีบวกรวมอยู่ในตัว หรือ มีดีมีชั่วอยู่ในตัว พระพุทธเจ้าจึงตรัสความเป็นสิริมงคลข้อแรกใน ๓๘ ข้อ ไว้ว่า **ไม่ให้ท่านคบคนพาล** เพราะความเป็นพาลของคนพาลที่เราคบจะไปเพิ่มพาลให้กับตัวเรามากขึ้น เราก็จะเป็นคนพาลไปด้วย ด้วยแรงผลักดันของพาลผลักดันไปดังนี้เป็นต้น นี่ข้อแรกท่านห้ามคบคนพาล ข้อ ๒ **ท่านให้คบคนดี** ก็เพราะเอาความดีของคนดีไปคบหามาเพิ่มความดีให้กับตัวเรา เราก็จะถูกแรงผลักดันที่ดีที่มีมากกว่าพาล ผลักดันให้เราเป็นคนดี ทำดี มีความสุข นี่แหละแรงผลักดันจากความเคยชินมีผลต่อชีวิตของเรา มาก มองข้ามไม่ได้ ถ้ารู้จักตัวเองแล้วจะเห็นความสำคัญของความเคยชินได้ชัดเจน นี่แหละ อุปนิสัยปัจจัย นิสัยปัจจัยซึ่งเป็น ๒ ใน ๒๔ ปัจจัยที่กำหนดวิถีชีวิตของคนเรา (ที่พระสงฆ์สาวกอธิษฐานในงานศพ บทสวดท้ายให้เราฟังที่ขึ้นต้นว่าเหตุปัจจัยจะโย นั่นแหละ)

นอกจากนี้ผู้ปฏิบัติจะต้องเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกให้ดีกว่า พระพุทธเจ้าสอนผู้ใดในสูตรนี้ ถ้าสอนคนโง่จะสอนตั้งแต่เหตุไปจนถึงผล ถ้าสอนอริยบุคคลหรือพระอรหันต์ท่านจะสอนหรือแสดงธรรมที่เป็นผลไม่ใช่เหตุเพราะแสดงอย่างนี้ พระอริยบุคคลเข้าใจว่าเป็นธรรมส่วนของผล เอาไปปฏิบัติโดยตรงไม่ได้ต้องหาธรรมที่เป็นเหตุมาปฏิบัติก่อนจึงจะถูกต้อง ยกตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสกับพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ รูป ในวันมาฆบูชา สรูปโอวาทปาฏิโมกข์ว่า ๑. ให้ละเว้นการทำชั่ว ๒. ให้กระทำความดี ๓. ทำจิตใจให้ผ่องใส ธรรม ๓ อย่าง ที่ท่านสรุปออกมานี้เป็นธรรมส่วนของผลเอาไปปฏิบัติทันทีไม่ได้ ต้องหาธรรมที่เป็นเหตุของการละชั่ว ทำดี ทำจิตให้ผ่องใส มาปฏิบัติก่อนจึงจะเป็นการปฏิบัติธรรมถูกต้อง ธรรมที่เป็นเหตุก็คือการวิปัสสนาพิจารณาขั้น ๕ และอินทรีย์ ๖ ให้รู้เห็นสิ่งทั้งปวงตามความเป็นจริงของโลกและชีวิตว่าไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เกิดจากเหตุและปัจจัยไม่มีตัวตนเป็นของตนเอง วิปัสสนาอย่างนี้แหละจะเกิดปัญญาขึ้น เมื่อมีปัญญาเกิดขึ้นรู้ดีรู้ชั่ว ก็จะละชั่วได้แล้วเลือกทำดี สติก็เกิดขึ้น เมื่อมีสติจิตใจสงบไม่ฟุ้งซ่านสมาธิเกิด โอวาทปาฏิโมกข์ ๓ ข้อ นี้ คือ ปัญญา สติ สมาธิ หรือมรรคมืองค์ ๘ นั่นเอง ซึ่งมีอยู่ในอริยสัจ ๔ เป็นผลการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ถ้าไม่เข้าใจเหตุหรือผลของการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าแล้วเอาพระธรรมคำสอนของพระองค์ท่านไปปฏิบัติแล้วส่วนมากผิด เมื่อปฏิบัติไปไม่ได้มักจะมีการแก้ไขธรรม

วินัยให้เป็นไปตามความรู้สึกรู้สึกของตนเอง เช่น แก้วใจของศีลธรรมของมรรคมีองค์ ๘ จาก ปัญญา ศีล สมาธิ นำไปปฏิบัติแล้วไม่มีปัญญาดับทุกข์ได้ ได้แต่หลบทุกข์ชั่วคราวเท่านั้น

สรุปถ้าจะเอาศีล สมาธิ ปัญญา หรือไตรสิกขาหรือศึกษา ๓ ไปวางเป็นแนวทางการสอนการปฏิบัติต่อไปก็ขอให้เรียงองค์ธรรมของมรรคมีองค์ ๘ ที่พระพุทธเจ้าตรัสบอกทางดับทุกข์ไว้ให้เรียงลำดับองค์ธรรมตามมรรคมีองค์ ๘ เป็นไตรสิกขาใหม่ดังนี้ เรียงเป็น ปัญญา ศีล สมาธิ แล้วเอาไปวางเป็นแนวการสอนการปฏิบัติให้กับชาวพุทธใหม่พร้อมบอกว่า ปัญญา ศีล สมาธิ เอาไปปฏิบัติโดยตรงทันทีไม่ได้เพราะเป็นพระธรรมในส่วนของผลของการตรัสรู้จะต้องหาพระธรรมในส่วนที่เป็นเหตุของการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติก่อน นั่นคือ ทางสายเอกที่พระพุทธองค์ตรัสบอกทางดับทุกข์หรือแก้ไขปัญหาไว้ให้ คือ วิปัสสนาภาวนา พิจารณาขั้น ๕ และอินทรีย์ ๖ เมื่อเอาพระธรรมอันนี้ไปปฏิบัติก็จะได้ปัญญามาเป็นอันดับแรก ปัญญาเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดศีล ได้ศีลมา ศีลเป็นเหตุปัจจัยให้เกิดสมาธิอย่างนี้ เรียกว่าปฏิบัติธรรมอุกกรรมหรือสัมมามรรคมีองค์ธรรมเกิดขึ้นครบคือ ปัญญา ศีล สมาธิ นี่คือการเข้าใจศีล สมาธิ ปัญญา ถูกต้องไม่ผิดเพี้ยนไปจากพระธรรมวินัย ปฏิบัติแล้วมีปัญญาดับทุกข์ได้ ต้องเรียงองค์ธรรมนี้ไปปฏิบัติให้ถูกต้องเป็นปัญญา ศีล สมาธิ อย่างนี้จึงจะเป็นการเข้าใจธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าถูกต้องตั้งแต่ต้น (ถ้าเรียงองค์ธรรมเป็น ศีล สมาธิ ปัญญา แล้วนำมาสอนมาปฏิบัติกันอย่างทุกวันนี้เป็นคำสอนของพราหมณ์ เป็นมิจจามรรค ไม่ใช่คำสอนของพระพุทธเจ้า ทำไมเอามาสอนกันอยู่ได้ ผากให้ท่านผู้รู้ทั้งหลายนำไปพิจารณาด้วย)
